

lord korralt mõlemite, nimelt aga Eestimaa ja Liivimaa peale. Viimaks tuli suur Põhjamaa sõda, tulivad nälg ja katk, ja laastatiwad Eesti-
maa ja Liivimaa kolmekordse rammuga paljaks.

Aastal 1710 heidsiwad ennast mõlemad maad Wene walitsuse alla; siis tuli rahu, aga raske haawad tarwitatiwad paranemiseks palju aega.

Aead oliwad ütle mata raske olnud. Ühest sõdest ja hädast teise, ühe walitsuse alt teise alla tui kudes, oli rõõmus ja lahke meel ülemate ja alamate südamest ära kadunud. Endise elupõlwe kohta oli mõisnikude wabadus kangest koku kortsunud; nemad ei olnud enam Feudal = herrad, nagu Rittrefeltsi walitsuse aeal, aga talupojad ei wõinud siis ka enam waldade kodanikud olla, nagu enne. Ka talupoegade wabandus oli koku kortsunud ja oli pärast selle pärispõlwe sarnatseks saanud, mis Wana Wenemaa kubermangudes walitses.

See eluford ei wõinud aga meie kodumaal, puhta Ewangeliumi õpetuse kõrwas, kauaks walitsema jääda. Kristiusu selge õpetus pidi siin waimlikku wabandust tooma ja see pidi ihulikku pärispõlwe ära sulatama, nagu kewadene päike lund ja jead. Kenda see ka tuli, niipea kui wiimase sõda, nälja ja katku jäljed wähegi tasutatud oliwad.

Wana Liivimaa, nüüd Baltimaa kubermangud nimetatud, oli talurahwa pärispõlwe häwitamises kõige Wene riigi ette jõudnud ja eeskujuks saanud. — Üks aeg on nüüd kõiki uue, lahema korra peale seadnud. Pärispõlw on häwitatud ja endistest waldade kodanikest on täielised riigi kodanikud saanud. Wägewa Weneriigi kaitsewalitsusel walitses rahu, mõisliku wabaduse paistel lööwad kõik Baltimaa nurmed haljendama, puhta Kristiusu õpetuse nõjal kosub waimu haridus.

Kindlast wõib loota, et Baltimaal sõda karta ei ole, ja wabaduse pingutamist ei ole karta. Aga midagi muud on karta ja midagi on soowida. Mitmes ringkondas kipub ülemeal mõimust wõtma, pidude pidamist lastakse mõnelt poolelt meie kodumaal jälle suuremaks kaswatada, kui seda ühel kõijel rahwal just tarwis läheb, kui ka sile damal näul, kui see wanal aeal oli. Awaikud pidud kipuwad rahwast tasasest koduelust wõerutama, ja sellest wõiks kergest rohkem acawiidet ja wõiks kergest rohkem kulu tulla, kui rahwa majapidamine seda sallib ja ilma kahjuta kanda suudab. Seltelik elu kipub koduelu ja perekondliku elu üle kaswama, nagu uhked wenekapsad mõne odra-põllu üle, mis põhjani roogitud ja puhastatud ei ole. Ja wõerad waimud kipuwad lahtust meie ühise kodumaa sugude ja seisuste, meie ühise kiriku